

DAAD Go East Mezinárodní letní škola 2013:

Příhraniční regiony střední Evropy – Polsko a Česká republika; Štětín, Liberec a Praha 15.–29.9.2013

Hranice jsou již delší dobu předmětem zájmu kulturních a sociálních věd. Zpočátku však stála v popředí jen otázka po vytyčení hranic, kterou formoval politický vývoj ve 20. století a s ním i perspektiva politické geografie. Souvislosti a paralelní tendence po obou stranách hranic proto nikdo příliš neakcentoval (nejen ve střední Evropě). Společenský a politický pohyb od roku 1989 proměnil nejen charakter hranic ve střední Evropě, ale na mnoha místech vedl i k jejich výrazné propustnosti. Nejdříve se tak stalo zrušením fyzických bariér v důsledku odstranění železné opony, později rozšířením Evropské unie na východ a nakonec i začleněním Polska a České republiky do Schengenského prostoru. Mezi rámcovými podmínkami udávaly těmto proměnám takt především občanskospolečenské aktivity. S těmito politickými a společenskými procesy úzce souvisí také proměna vědecké perspektivy. Zkoumání nyní nově nechalo vystoupit do popředí otázku sociálního a kulturního konstruování hranic, přičemž se zájem obrátil k regionům překračujícím státní hranice.

Přístupy se sociálně- a kulturněvědným tázáním, které by tyto procesy analyzovaly a reagovaly na globální proměny od roku 1989, se v minulých letech již mnohokrát objevily, v Polsku a Čechách však zatím nevykrytalizovaly do podoby uceleného vědeckého paradigmatu. Na tomto pozadí proto nabídne letní škola „Příhraniční regiony střední Evropy“ nejen hotové koncepty, ale také uvede do těchto dynamických procesů a diskuzí.

V centru pozornosti letní školy stojí německo-polské pohraničí při dolní Odře a česko-německo-polský region v podhůří Jizerských hor. Tyto oblasti se vyznačují mnoha společnými rysy, stejně jako podstatnými odlišnostmi, které by měly být v rámci letní školy náležitě analyzovány. K těmto podobnostem patří společné dědictví socialismu, minimální permeabilita hranic po roce 1945, stejně jako proměna struktury společnosti na obou stranách hranice v důsledku nucené migrace velkých částí obyvatelstva během a po druhé světové válce. Rozdíly spočívají především v časových dimenzích hranic. Zatímco hranice Čech se vyznačují jak přirozeně geograficky, tak i historicky stálostí a dlouhou tradicí, je hranice Odra-Nisa výsledkem až druhé světové války. Také v sociální a kulturní konstrukci sebeobrazu těchto příhraničních oblastí je možné rozpoznat rozdíly. V Čechách sahá tento problém do 19. století, po roce 1989 má ale výrazně menší význam než na polské straně, kde vyrovnávání se s kulturním dědictvím vyvolalo intenzivní diskuze na místní úrovni.

Štětín nabízí dobré předpoklady pro zkoumání německo-polského příhraničního regionu, neboť se toto město více než jiná polská velkoměsta vyznačuje svojí příhraniční polohou. To mělo za následek, že město v období Polské lidové republiky zůstalo v postavení periferie. Politická proměna po roce 1989 pak nechala vyvstat mnohvrstevnatosti hranice (vzhledem ke způsobům komunikace, k mentalitám i hospodářským vztahům).

V Čechách se první část programu bude odehrávat v Liberci, v jehož dějinách hrála příhraniční poloha mimořádně důležitou roli pro hospodářství města. Bylo-li zde obyvatelstvo do konce 19. století převážně německé, vytvořily se později vlivem českého přistěhovalectví etnokulturní hranice, které jsou jako divergentní kultury vzpomínání viditelné až do současnosti. Na závěr se v Praze vyhodnotí výsledky a provede se komparace mezi příhraničními regiony Polska a České republiky.

Diskuze v rámci letní školy se budou zabývat především následujícími problémy:

- Historická geneze, politický, společenský a kulturní charakter hranic.
- Pohraniční spory (politické, spory v mentalitách společností při hranici).
- Hranice překračující spojení a jejich stimulační faktory.
- Hranice, příhraniční regiony a jejich reprezentace v lokálních, regionálních a národních kulturách vzpomínání.

Mezinárodní letní škola „Příhraniční regiony střední Evropy“ navazuje na Go East Letní školu „Kultury vzpomínání ve střední Evropě“ Štětín a Praha 2012 a zaměřuje se na studenty magisterských a doktorských programů z Německa, Polska, České republiky a dalších států. Diskutovat se zde budou aktuální otázky příhraničních regionů ve východní střední Evropě. Tyto úvahy se zaměří na řešení problémů a hledání šancí, jak je možné zintenzivnit přeshraniční propojení. Účastníci by měli vyhodnocovat série přednášek a diskuzí s uznávanými experty (historiky, kulturními a sociálními vědci), s politiky a zástupci občanskospolečenských organizací, a dále přicházet s analýzami ve vlastních příspěvcích k vybraným problémům aktuálních debat o příhraničních regionech. Program doplní různé workshopy a exkurze.

Jednacím jazykem letní školy je angličtina.

Podmínky pro účastníky: Motivační dopis (jedna strana), životopis, přihlašovací formulář, dobrozdání vysokoškolského pedagoga.

Znalost polštiny, případně češtiny, je žádoucí, nikoli však nezbytná podmínka.

Poplatek pro účastníky: 650 euro pro účastníky z Německa (poplatky pro účastníky z východní střední Evropy po domluvě).

Datum, do kterého je možné podávat přihlášky: 1. 6. 2013.

Organizátoři:

Prof. Dr. Jörg Hackmann
DAAD Alfred Döblin Profesor pro
východoevropské dějiny
Universita Szczecin
Institut pro dějiny a mezinárodní vztahy
ul. Krakowska 71-79
71-017 Szczecin
POLSKO
joerg.hackmann@univ.szczecin.pl

Dr. Torsten Lorenz
DAAD-Langdozent pro dějiny
Ústav hospodářských a sociálních dějin
Filozofická fakulta
Karlova Univerzita Praha
nám. J. Palacha 2, 116 38 Praha 1
ČESKÁ REPUBLIKA
torsten.lorenz@ff.cuni.cz